

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä työryhmä

Seitsemäs tapaaminen

Aika: torstai 6.2.2025 klo 13–15

Paikka: Seminarium (OKM, Meritullinkatu 10), Helsinki, ja Teams

Läsnä:

Minna Polvinen, Aili Johansson, Tommi Karjalainen, Sini Keinonen, My Kirvesniemi, Heli Nederström, Johannes Peltola ja Mika Puukko, OKM

Kurt Torsell, Juho Helminen, Petra Packalen ja Annika Westerholm, Opetushallitus

Taina Eckstein ja Suvi Savolainen, Valtiovarainministeriö

Pia Suvivuo, Sosiaali- ja terveysministeriö

Päivi Kamppi ja Mari Rökköläinen, Karvi

Pauliina Viitamies, OAJ

Irmeli Myllymäki, Kuntaliitto

Hannu Freund, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Annakaisa Tikkinen, Sivistysala ry

Jens Mattfolk, Finlands Svenska Lärarförbund FSL

Ulrika Lundberg, Pargas stad

Harri Rinta-Aho Espoon kaupunki

Mikko Ripatti, Savonlinnan kaupunki

Siv Sandberg, Åbo Akademi

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Työryhmän varapuheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Minna Polvinen avasi kokouksen. Todettiin läsnäolijat. Kokouksen esityslista sekä edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

2. Perusopetuksen tilannekuvaselvityksen alustavat havainnot

Johtaja, tutkimusprofessori Taina Saarinen Jyväskylän yliopistosta piti esityksen perusopetuksen tilannekuvaselvityksen alustavista havainnoista. OKM:n rahoittamassa selvityksessä tarkastellaan niitä edellytyksiä, joita kunnilla on toimia sivistyksellisten perusoikeuksien varmistamiseksi muuttuvissa väestöoloissa. Tulosten analysointi on vasta alussa, joten esitysmateriaalia ei voitu jakaa työryhmälle.

Kuntakysely lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen kuntiin joulukuun 2024 alussa ja vastauksia saatiin kaikkiaan 157 (vastausprosentti noin 53 %). Vastauksia analysoidaan yhdistämällä niihin erilaista rekistereistä saatavaa tietoa. Kyselyllä selvitettiin muun muassa ennakkointia kuntien kehityksestä seuraavien viiden vuoden aikana, rahoituksen riittävyys ja rahoitusjärjestelmän toimivuuteen liittyviä näkökulmia, kuntien välisen yhteistyön tapoja ja onnistumista, etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen haasteita, henkilöstöön liittyviä kysymyksiä ja perusopetuksen laadunhallintaa.

Jyväskylän yliopisto on tehnyt myös kuntahaastatteluita, joilla täydennetään muuta aineistoa ja lisätään ymmärrystä erilaisten kuntien tilanteesta. Asiantuntija- ja ryhmähaastatteluissa on mukana kuusi erityyppistä kuntaa.

3. Kuntien välinen yhteistyö - tarpeet ja mahdollisuudet

Kehittämispäällikkö Irmeli Myllymäki Kuntaliitosta piti esityksen kuntien välisestä yhteistyöstä perusopetuksessa. Kunnat voivat tehdä rakenteellista, toiminnallista tai verkostomaista yhteistyötä. Kuntalain 8 luvun mukaisia yhteistyön muotoja ovat vastuukuntamalli, kuntayhtymä, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta ja yhteinen virka.

Vastuukuntamallissa kunnat voivat sopia, että toinen kunta järjestää opetusta tai koulutusta yhden tai useamman kunnan puolesta. Mallissa voidaan sopia esimerkiksi perusopetuksen 7–9. vuosiluokkien järjestämisestä. Tehtävää toisen kunnan puolesta järjestävää kuntaa kutsutaan kuntalaissa vastuukunnaksi. Sopimuksella sovitaan kustannuksista ja henkilöstö on vastuukunnan palveluksessa. Vastuukuntamalli voisi olla yksi vaihtoehto varmistamaan omaa kuntaa laajemman alueen koulutustarjontaa oppilasmäärien vähetessä. Toiminnallisella yhteistyöllä voidaan sopia esimerkiksi oppilaspaikoista. Oppilaalla on kuitenkin vapaa hakeutumisosoikeus toisen kunnan kouluun, jolloin asuinkunnalla ei ole vastuuta esimerkiksi kuljetuksista. Uudenlaisia ja osittaisia yhteistyötarpeita ovat muun muassa yhteiset opettajat ja yhteisopettajuus, etäyhteyksien hyödyntäminen ja pienten oppiaineiden tarjonta.

Kelpoisten opettajien saatavuus on olennaisen tärkeää. Kysymyksiä nousee esiin esimerkiksi se, tarvitaanko yhteisen opettajan käyttöön aina kuntalain mukainen yhteinen virka. Yhteinen virka tarkoittaisi, että viranhaltijan velvollisuutena on hoitaa virkatehtäviä kahdessa tai useammassa kunnassa ja sen osalta tulisi olla kuntien yhtäpitävät päätökset. Viranhaltija on virkasuhteessa näihin kuntiin, mutta työnantajan velvollisuuksista vastaa vain yksi kunnista tai kuntayhtymä. Tulevaisuudessa voi nousta yhä enemmän tarvetta joustavampiin ja kevyempiin yhteistyömalleihin henkilöstön käytössä.

Esityksessä käytiin lyhyesti läpi myös Kuntaliiton verkstoperuskoulu-hankkeen tavoitteita ja johtopäätöksiä. Selkeimpänä vaihtoehtona ratkaisuksi perusopetuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen yhteistyön keinoin kuntarajat ylittävästi nähtiin vastuukuntamalli. Etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen nähtiin kehittävän opetustarjontaa. Johtopäätöksenä perusopetuksen yhteistyötä edistävänä tekijänä nostettiin esiin mahdollistava lainsäädäntö ja yhteistyön tunnistava rahoitusjärjestelmä.

4. Etäyhteyksiä hyödyntävän kielenopetuksen järjestämistä koskevan kokeilun toteutuksesta

Työryhmän sihteeri esitteli ehdotuksen etäyhteyksiä hyödyntävän kielenopetuksen järjestämistä koskevasta kokeiluhankkeesta. Esityksessä käytiin läpi kielenopiskelun taustaa. Kielten opiskelu on vähentynyt selvästi 1990-luvun jälkeen ja siinä on merkittävää alueellista vaihtelua. Esityksessä tarkasteltiin tilastoja vähintään kolmea kieltä opiskelevien osuudesta luokiteltuna eräiden taustamuuttajien mukaan.

Kokeilun taustalla on hallitusohjelman kirjaukset kielenopetuksen laajentamisesta ja monipuolistamisesta. Tavoitteina olisi vahvistaa kansallista kielivaroa, tukea ja vahvistaa kielenopiskelun yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta koko maan alueella, edistää kuntien välistä ja kunnan sisäistä hallinnollista ja pedagogista yhteistyötä sekä kerätä tietoa ja kokemuksia etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestämisestä, haasteista ja kehittämistarpeista. Lisäksi kehitettäisiin kansallisesti yhtenäiset suuntaviivat ja pedagoginen ohjeistus etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen toteuttamisesta.

Kokeilu toteutettaisiin 1.8.2025–1.8.2027 ja koskisi valinnaisia, vapaaehtoisia ja vähemmän opiskeltuja kieliä. Se toteutettaisiin voimassa olevan lainsäädännön sekä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) puitteissa. Kokeilun tueksi käynnistettävä kehittävä arviointi valmistuisi vuoden 2028 alussa. Kokeilun toteuttamiseksi laadittaisiin valtakunnallinen yhtenäinen ohjeistus, jota erilaisissa tilanteissa olevat kunnat voisivat soveltaa paikallisista lähtökohdista käsin. Opettajankoulutuksen kehittäminen kytkettäisiin osaksi kokeilua. Kokeilun toteuttamiseen ei olisi erillistä rahoitusta.

Käytiin keskustelua esityksen pohjalta. Kokeilun toteuttaminen nähtiin osin haasteelliseksi. Keskustelussa nostettiin esiin muun muassa kokeilun aikatauluun, rahoitukseen, rajaukseen ja mahdollisiin joustoihin liittyviä näkökulmia.

5. Seuraavan tapaamisen ajankohta (13.3.2025 klo 13–15)

Työryhmän seuraava kokous pidetään 13.3.2025 klo 13–15 hybridikokouksena (OKM, Meritullinkatu 10, kokoushuone Seminarium ja Teams).

6. Muut esille tulevat asiat

Tommi Karjalainen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli tiedotteen opetushenkilöstölle suunnatuista perusopetuksen oppimistulosten vahvistamiseksi järjestettävistä keskustelutilaisuuksista: [Keskustelutilaisuuksissa etsitään ratkaisuja perusopetuksen oppimistulosten vahvistamiseksi - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö.](#)

7. Kokouksen päättäminen

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen päätti kokouksen klo 15.